

Biblioteksplan Östra Göinge kommun 2024

bygger på Biblioteksplan 2020 – 2023, KFS 85

Inledning

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.”

Så lyder §2 i Bibliotekslagen (SFS 2013:801) som trädde i kraft 1 januari 2014.

Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla, utan avgränsning till de som har svenskt medborgarskap eller är folkbokförda i en viss kommun. Alla ska kunna vara delaktiga i samhällslivet.

De målgrupper som är särskilt prioriterade i bibliotekslagen är barn och unga, personer med funktionsvariation, nationella minoriteter samt personer med annat modersmål än svenska.

Lagen föreskriver att kommuner och landsting ska ha en politiskt antagen biblioteksplan för sin biblioteksverksamhet.

Barnkonventionen, lag från 1 januari 2020, fastställer, bland mycket annat, att barn ska ha rätt till yttrandefrihet, kunna söka, ta emot och sprida information och tankar av alla slag. Barn har rätt till utbildning och barn från en minoritetsgrupp har bland annat rätt till sitt språk.

Bibliotekslagen och Barnkonventionen är exempel på styrdokument som bibliotekets grunduppdrag vilar på. Andra exempel som styr biblioteksverksamheten är Skollagen och Region Skånes biblioteksplan 2022-2025.

Syftet med biblioteksplanen är att ge inriktning för den kommunala biblioteksverksamheten kopplat till de viktigaste prioriterade områdena i kommunen de kommande åren.

Till grund för biblioteksplanen och biblioteksverksamheten ligger också, förutom det lagstyrda, kommunens vision och bland annat strategierna En bra start i livet och Det goda åldrandet samt de prioriterade områden som presenteras i Östra Göinge kommuns Mål- och resultatplaner 2020-2023 och 2024-2027.

2024 års biblioteksplan är en ettårig plan som bygger på den biblioteksplan som gällde för Östra Göinges kommun under perioden 2020-2023. Under 2024 pågår arbetet med att ta fram en ny biblioteksplan som ska gälla för en längre period.

Förutsättningar

I kommunen finns det fem bibliotek som fungerar som folkbibliotek samtidigt som de också är tillgängliga och en resurs för skolverksamheten så som skolbibliotek.

Biblioteket i Broby ligger i Kulturhuset. I Kulturhuset finns också bland annat Musikskolan. Biblioteket i Glimåkra ligger i en fristående fastighet centralt i byn. Biblioteken i Knislinge, Hanaskog och Sibbhult är samtliga integrerade bibliotek med, i tur och ordning, Snapphaneskolan, Kviingskolan respektive Mölleskolan/Göinge Utbildningscenter.

Målet är att biblioteken ska fungera som "ett bibliotek på fem ställen" vilket innebär att man ska möta samma kvalitet, service och tillgång till information så långt som möjligt oavsett vilket bibliotek man besöker.

Förutom de fysiska biblioteken finns också det digitala biblioteket SNOKA.

Idag är biblioteket en av få öppna, fria och kravlösa mötesplatser i samhället vilket gör att det ställs nya förväntningar på bibliotekens uppdrag framåt.

Östra Göinge har tidigare haft en positiv inflyttning till kommunen där övervägande delen av de inflyttade var utrikesfödda personer. Idag består 18,6% av kommunens cirka 14 500 invånare av personer födda utomlands. Detta ställer nya och ändrade krav på bibliotekens verksamhet och service med denna förändrade sammansättning av kommunens invånare.

Den demografiska sammansättningen i kommunen är också under förändring. Barn och unga i förskole- och skolåldrarna ökar redan idag och väntas fortsätta växa framöver. Kommunens befolkningsprognos visar också på en kommande markant ökning av antalet äldre över 80 år, särskilt något eller några år efter år 2020. Den förändrade demografiska sammansättningen är ytterligare ett område som kommer att sätta nya krav och inriktningar på biblioteksverksamheten.

Utbildningsnivån i kommunen är idag relativt låg jämfört med genomsnittet för Skåne och riket. En nivå som försämrats senaste åren beroende på den ökade andelen utrikesfödda nyinflyttade. En låg utbildningsnivå ställer också det krav på bibliotekens roll i det livslånga lärandet.

Biblioteksverksamheten

Förutom biblioteks- och skollagens lagkrav samt biblioteksverksamhetens grunduppdrag ska biblioteksverksamheten genomföras på sådant sätt att största möjliga måluppfyllelse nås för de mål som är fastställda i kommunens Mål- och resultatplaner för åren 2020-2023 samt 2024-2027.

Mål- och resultatplanen pekar på fem prioriterade områden 2024-2027:

- En bra start i livet: År 2027 har skolresultaten för eleverna i Östra Göinge ökat genom skolresan "Tvåhundraåttiåringarna 2030".
- Vägen till arbete: År 2027 är göingarna aktiva i utbildning, eller självförsörjande genom arbete och företagande.
- Det goda åldrandet: År 2027 är livet som äldre i Östra Göinge gott, med möjlighet till delaktighet, gemenskap och stärkt folkhälsa.
- Attraktiva byar: År 2027 lever Göingarna ett hållbart och hälsosamt liv i välkomnande, levande och trygga byar.
- Vägen till livskvalitet: År 2027 är Göingarnas folkhälsa stärkt och samhällsklimatet präglas av social sammanhållning, tillit och trygghet.

Samt ett övergripande område:

- Hållbara Östra Göinge

Biblioteksverksamheten ska fokusera och prioritera utifrån dessa områden under biblioteksplanens planperiod.

En bra start i livet

Ett gott och självständigt liv förutsätter att individen har redskap och förmågor att göra de val som han eller hon önskar att göra. Därför behöver alla barn och unga en bra start i livet.

Med utgångspunkt i detta prioriterade område ska biblioteksverksamheten tillgängliggöra media i olika form till målgruppen samt främja och inspirera till muntligt berättande, läslust, läsvanor samt källkritiskt förhållningssätt utifrån målgruppens förutsättningar.

Biblioteken i kommunen ska uppmuntra till att ta del av kultur på olika sätt.

Det ges möjlighet att ta del av olika konstformer. Verksamheten ska medverka till barn och ungas eget skapande, som främjar personlig utveckling, såsom till exempel inom litteratur-, konst-, film- och musikområdena.

Biblioteken samverkar med olika verksamheter från barnets första levnadsår och ska utveckla vidare uppdraget att vara en riktad resurs för skolan och har som uppdrag i detta att stötta eleverna att klara kunskapskraven i läroplanen. Samverkan ska bland annat stimulera barns språkutveckling. Samverkan bidrar till kvalitetsutveckling för verksamheternas målgrupper.

Personalens roll är som litteraturförmedlare, främjare av läsning, inspiratör till eget skapande inom skrivande, berättande, ljud och film. Utmaningen att inspirera till läsning ska mötas genom utveckling av personalens roll som litteraturförmedlare och främjare av läsning i såväl digital som tryckt form. Besökaren blir inspirerad att ta del av litteratur som hen kanske inte hade funnit på egen hand och till att ta del av tjänster som hen inte tidigare känt till.

Det digitala biblioteket skapar förutsättningar för målgruppen att ta del av böcker, musik, filmer och evenemang på egen hand frikopplat från det fysiska biblioteket.

Vägen till arbete

Att kunna försörja sig själv genom arbete eller företagande är en grund för delaktighet i samhället. Det är också en förutsättning för den enskildes självständighet och ekonomiska oberoende.

Utmaningen inom livslångt lärande ska mötas genom att folkbiblioteken utifrån sitt uppdrag erbjuder stöd i medborgarnas eget lärande och kunskapsinhämtning från förskoleåldern och livet ut. Inom biblioteksverksamheten finns det plats för aktörer som kan berika bibliotekets utbud.

Det livslånga lärandet syftar till vidare studier, arbete och personlig utveckling. Invånarna har möjlighet att på olika sätt stimuleras intellektuellt.

Bibliotekets verksamhet stödjer människors behov och önskan att bilda sig. En förmedlande roll är viktig för att vägleda invånarna i informationsbehovet. Ett av bibliotekets demokratiuppdrag är att tillgängliggöra information.

Digitala tjänster finns tillgängliga 24 timmar om dygnet.

Bibliotekslokalerna erbjuder utrymme för både stillhet och studiero samt för aktiviteter som inspirerar till kreativitet och bildning.

Det goda åldrandet

Göingeborna lever allt längre. För att kunna vara aktiv, oberoende och delaktig i samhällslivet långt upp i åldrarna måste var och en ta eget ansvar för att må bra och ha en god psykisk och fysisk hälsa. Att utveckla intressen och att möta andra människor är viktigt för välbefinnandet precis som hjärngympa och fysisk aktivitet. Därför ska hälsofrämjande insatser och frivilligarbetet, med sina olika mötesplatser och former, fortsatt uppmuntras.

Biblioteksverksamheten möjliggör att nå ut till dem som inte kan ta sig till biblioteket genom att erbjuda olika former av anpassade medier såväl digitala som analoga.

Biblioteket ska verka för att öka den digitala jämlikheten och överbrygga de digitala klyftorna. Alla ska ha möjlighet att söka och bruka information och tjänster, som i allt högre grad erbjuds i digital form. Biblioteken erbjuder både, för verksamheten, relevant digital kompetens och tillgång till datorer och internet.

Biblioteksverksamheten samverkar till exempel med frivilligverksamheten och hemtjänst för att förmedla bibliotekets tjänster.

Attraktiva byar

Östra Göinges livskraftiga byar med sina olika karaktärer är Östra Göinges själ. Detta är en viktig utgångspunkt för byautvecklingen där vi tar tillvara det som är unikt och förädlar det som skapar trivsel, trygghet och hållbarhet. Göingeborna ska vara stolta över att bo i Skånes gröna hjärta.

Kommunens bibliotek är attraktiva, trivsamma och tillgängliga mötesplatser, som är anpassade efter besökarnas olika behov. De är politiskt, socialt och religiöst neutrala.

Biblioteket är platsen för upplevelser, inspiration, information, läsning, lyssnande och intryck, det är en plats att besöka för olika syften. I biblioteket skapas möten och man kan dela med sig av tankar och kunskap till varandra.

Medborgarna ska uppleva bibliotekens program och aktiviteter som angelägna.

Bibliotekets öppettider anpassas så långt som möjligt efter besökarnas behov. Målsättningen är att sträva mot att flera bibliotek i kommunen blir så kallade "meröppna" vilket innebär att besökaren kan använda biblioteket på egen hand utanför ordinarie öppettider.

Inom biblioteksverksamheten finns det plats för aktörer som kan berika bibliotekets utbud, exempelvis den idéburna sektorn, privatpersoner och övriga kommunala verksamheter. Samverkan sker både i bibliotekets lokaler och i övriga samhället. Marknadsföring ska

synliggöra bibliotekets tjänster, service och utbud.

Vägen till livskvalitet

Livskvalitet, folkhälsa och ett rikt starkt samhälle förutsätter att alla medborgare ges möjlighet att uppleva och utöva kultur, scenkonst, musik och läsande. Biblioteken är en plats för sociala möten oavsett bakgrund och tillhörighet. En demokratisk plats för tillit och trygghet med tillgång till kunskap, kulturevenemang och litteratur som stärker bildningen och därmed demokratin och livskvalitet.

Biblioteken ska vara en välkomnande, trygg och inspirerande plats för alla.

Hållbara Östra Göinge

Östra Göinge ska byggas långsiktigt hållbart. Därför ska dagens behov tillgodoses utan att kommande generationers behov äventyras. Hållbar utveckling omfattar tre områden som måste balanseras mot varandra: ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet.

Biblioteksverksamheten ska genomsyras av ett hållbarhetsperspektiv i alla dess delar.

Folkbiblioteken ska spela en viktig roll i det demokratiska samhället, ge plats för de viktiga samhällsfrågorna, vara forum för debatter och aktivt arbeta med det som är aktuellt och berör invånarna. Mångfald genomsyrar hela verksamheten.

I Östra Göinge har användaren av det fysiska eller digitala biblioteket tillgång till hela mediebeståndet på folkbiblioteken i Skåne Nordost och kan låna in det de önskar. Ekonomisk hållbarhet uppnås genom att mediautbudet samordnas med biblioteken inom SNOKA-samarbetet. Omvärldsbevakning är en viktig del av biblioteksverksamheten och personalen tar löpande del av vad som sker nationellt och internationellt inom biblioteksområdet eller andra, för verksamheten, relevanta områden.

Det digitala biblioteket, smarta transportlösningar och nya arbetssätt möjliggör både ekonomiska och miljömässiga effektiviseringar för att resurserna ska nyttjas optimalt.

Kulturupplevelserna skall präglas både av det lokala som det regionala och nationella för ett brett och aktuellt utbud. Nätverkande över kommungränserna har utökats. Bibliotekens arbetssätt utvecklas mot en större samstämmighet och gemensamma fortbildningsinsatser ger större förståelse för olikheterna. Besökarna och låntagarna står i centrum för allas verksamheter och biblioteken erbjuder ett anpassat utbud och anpassade tjänster till de prioriterade grupperna. Bibliotekspersonalen ska följa utvecklingen och röra sig på de arenor besökarna använder och även möta besökaren genom sociala medier.

Jämställt bemötande oavsett genus och ålder tillämpas.

Det offentliga rummet ska upplevas som tryggt och säkert att vistas i. Medborgarna ska känna tillit till personalen och bemötas med respekt och kompetens

Samarbeten

En framgångsfaktor för biblioteksverksamheten, med begränsade resurser, är att bredda och fördjupa samarbetet på de områden där det är möjligt.

Idag finns det ett utvecklat samarbete mellan de sex kommunerna i Skåne Nordost inom biblioteksområdet. Kommunerna har till exempel en gemensam bibliotekskatalog och en gemensam webbportal, SNOKAbibliotek.se, som gett en ökad tillgång till media och förbättrat servicen till användarna. Inom samarbetet finns också ett antal nätverk och arbetsgrupper, till exempel inom områdena media, barn och unga och mångspråk, som bidrar till exempel till gemensam omvärldsbevakning samt kompetensutveckling av personalen. En handlingsplan är under framtagning inom Skåne Nordost som ska beskriva hur samarbetet ska utvecklas vidare de kommande åren.

Samarbetet med övriga enheter och verksamheter inom förvaltningen måste utvecklas vidare för att möta kommunens övergripande utmaningar och Mål- och resultatplanens prioriterade områden. Skolan, äldreomsorgen och Fastighetsenheten är exempel på samverkansparter.

Vidare kan ett utökat samarbete med den idéburna sektorn ytterligare öka biblioteksverksamhetens möjlighet att nå framgång i sitt arbete.

Samverkan ska också i högre grad ske med bibliotekens användare, låntagare och besökare för att ta vara på deras åsikter och förslag för att öka deras möjlighet att påverka biblioteksverksamheten.

Uppföljning

Utifrån biblioteksplanen formuleras handlingsplaner för Kultur- och fritidsenhetens arbete som löpande följs upp. Biblioteksplanen följs också upp i verksamhetsområdet Samhällsutvecklings årliga verksamhetsrapport.

Styrande- och rådgivande dokument

Det finns ett antal dokument av både styrande och rådgivande karaktär som beaktas i biblioteksverksamheten. De finns på flera olika nivåer; internationella, nationella, regionala och kommunala.

Följande exempel på dokument ligger till grund för biblioteksplanen och biblioteksverksamheten:

Barnkonventionen (1989)

Bibliotekslag (SFS 2013:801)

Skollag (SFS 2010:800)

Nationell biblioteksstrategi - Demokratins skattkammare (förslag)

Region Skåne - Regional kulturplan 2021-2024

Region Skåne - Regional biblioteksplan 2022-2025

Strategin - En bra start i livet (Östra Göinge kommun 2015-06-03)

Strategin - Det goda åldrandet (Östra Göinge kommun 2017-06-07)

Mål- och resultatplan 2020-2023 (Östra Göinge kommun 2019-06-19)

Mål- och resultatplan 2024-2027 (Östra Göinge kommun 2023-06-07)